

Kvindens natur

Taler

Ole Olsen Malm

Dato

14 juni 1907

Sted

Stortinget

Omstændigheder

Debatt om stemmerett for kvinder (6)

- 1 Jeg kan ikke opholde tingets tid med i detaljer at imødegaa de bemærkninger, som er fremkommet fra komiteens ordfører i sagen, ei heller fra representanten hr. Castberg eller min kollega paa bænken, professor Stang. Der var forøvrig en meget betydelig karakterforskjel mellem disse talere. Den ene stod her som
- 5 idealismens forkjæmper og fremhævede, at det var uretfærdig at stenge kvinderne, den ene halvdel af menneskeheden ude fra indflydelse paa statslivet. Han fremholdt, at kvinderne har sin egen opfatning af forholdene, sine egenartede synsmaader, som gjorde sig gjeldende. Nu, for det første forholdet det sig ikke saaledes, at de er den ene halvdel af menneskeheden; de er ialfald den
- 10 større halvdel, om man kan kalde det saa. Jeg har gjort opmærksom paa i mit indlæg, at der er og vil altid vedblive at være langt flere kvinder i den stemmeretskvalificerede alder end mænd, saa hvis man paastaar, at det er rigtig, at kvinderne vil have stemmeret, og at de vil bruge sin stemmeret og repræsentere sine egenartede synsmaader, som de vil have gennemført, saa maa de
- 15 ogsaa vælge sine egne repræsentanter, som bedst kan gennemføre disse egenartede synsmaader. Hvis det er saa, som professor Stang sagde, at vi mænd ikke er skikket til at repræsentere kvinderne, vil den logiske følge af det naturforhold, at der eksisterer og altid vil eksistere flere kvinder i verden, som er i den stemmeretspligtige alder, end mænd, være, at vi faar et kvindestyre i stedet
- 20 for et mandsstyre. Hvis det var saa, som professor Stang sagde, at i vor tids samfundsordning er kvindestemmeretten en selvsagt ting, maa de være forferdelig dumme og forvildede derude i den store verden, naar ikke en eneste stat hidtil har opdaget, at den er nødvendig eller rigtig. Nei, saaledes er det ikke. Tvertimod, er det noget, som er selvsagt, saa er det dette, at kvindestemmeretten
- 25 ikke hører hjemme i en suveræn stat; thi endnu har ingen stat fundet, at man bør gennemføre den. Det kan ikke nytte at tale om alle kvindernes fortræffelige egenskaber. Jeg har selv i indstillingen givet dem min største ros for deres

intelligens; men jeg maa dog fremdeles hævde, at med hensyn til kvindens hjerne
30 og mandens hjerne er de absolut forskellige; der er en kvalitativ, principiel
forskjæl i anlæg, som aldrig nogensinde kan udviskes, hvilket bevises deraf, at
aldrig nogensinde hidtil er der født nogen kvinde - uagtet hver kvinde er datter
af sin far - som har vist mandlige anlæg eller mandlige egenskaber, der kommer
op mot mandens. Det er en naturlov, som enhver, som forstaar at iagttage
35 naturen, maa erkjende, og hvis ikke, bør han lære det.

Med hensyn til, hvad professor Stang fremholdt om kvindens moralske renhed
er jeg den første til at give hende min kompliment for hendes moral. Men jeg
har fremholdt, at de i moralsk henseende største personligheder, som historien
40 kan fremvise, er mænd, og jeg skulde tro, at naar det kommer til stykket, kan vi
mænd fuldt ud maale os i moralsk renhed med den anden og større halvdel af
menneskeheden, kvinderne. Det er floskler at paastaa, at vi er mere umoralske
end kvinderne, det forholder sig ikke saa.

45 Med hensyn til den ærede representant dr. Castberg, vil jeg tillade mig at citere
et fransk ord, som siger, at enhver genre er tilladt uden den kjedelige. Han er saa
grusommelig kjedelig at høre paa, at det næsten ikke er til at holde ud! Det er en
opspikking av sagen - i det ene øieblik siger han det ene, og i det andet øieblik er
det det modsatte, som fremføres. I virkeligheden hænger det ikke sammen -
50 undtagen den tendens, som gaar gjennem det hele: jeg maa sørge for her at tale
for, at arbeiderkvinderne kan faa stemmeret. Forøvrig kom han med en del
paastande om, hvad jeg havde sagt i indstillingen, som jeg slet ikke havde sagt.
Jeg har fremholdt kvindens opgave og hendes kald her i livet i de klare og rene
ord, som staar i min konklusion. Det heder her; «Kvinden og manden har i livet
55 hver sin særskilte opgave, og af disse er kvindens i samfundsmæssig henseende
mindst ligesaa vigtig som mandens. For kvinden er hovedopgaven børnenes
fødsel, ernæring og opdragelse, hjemmets stell og styre, de syge og lidendes pleie
og lindring af al slags ulykke.» «De syges og lidendes pleie og lindring af al slags
ulykke» er dog opgaver, som ligger ligesaa meget udenfor hjemmet, som de
60 ligger indenfor. Dette er en af de største og smukkeste opgaver paa det
samfundsmæssige omraade, og de ligger netop paa kvinderne. Det er saamænd
nok av opgaver, som stilles for hende, og som hun ikke behøver stemmeret for at
kunne løse, og hun behøver heller ikke være gift for at kunne fylde de opgaver.
Jeg kommer nu til dette om egteskabet. Nu er foholdet dessverre, som jeg har
65 sagt, at livet arter sig ofte saa, at kvinderne ikke kan finde den lykke, som
egteskabet giver, og da faar hun søge lykken i andre forhold. Hun søger

erstatning andensteds for sin skibbrudne ferd paa livets stormfulde hav. Hvis hun i et for hendes kvindelige natur passende arbeide kan skaffe sin tilværelse de livsværdier, som egteskabet ikke har kunnet give hende, saa skal jeg være med at give hende saa mange livsværdier, som jeg i saa henseende kan. Naar det siges, at at det her blot gjælder, at kvinderne hvert tredje aar skal gaa til urnerne og aflevere sine stemmesedler, saa vil jeg bemærke, at det er ikke det, som der er spørgsmaal om her. Der er her spørgsmaal, om man politisk og statsborgerlig skal ligestille kvinderne med mændene. Der er her spørgsmaal, om hun skal være med i det offentlige liv, være tilstede paa møder og under diskussioner, og om hun i det hele taget skal paatage sig alle de byrder og pligter, som følger med dette at være helt ud statsborger. Der er mildest talt - hvis der var nogen parlamentarisk uttrykk for «vrøvl», saa vilde jeg bruge det - men det gaar dog ikke an at sige, at det hele indskrænker sig til blot hvert tredje aar at lægge stemmesedlerne i urnen. Det er ikke det, som der spørges om; men der spørges om ganske andre ting. Der er spørgsmaal, om hun kanske i sin tid ogsaa skal sidde paa præsidentstolen, og det kræver mer arbeide en hvert tredje aar at gaa ned og stemme! Der var et punkt i hr. Castbergs foredrag, hvor jeg skjøjte, at han kom i vildrede, og hvor jeg derfor hørte lidt nærmere efter. Det var, da han talte om disse egteskaber, hvor hustruen stemte paa sin maade, og manden stemte paa sin maade. Det kaldte hr. Castberg for de daarlige egteskaber. Men de egteskaber, hvor begge stemte ens, kaldte han for de gode egteskaber, Jeg kan godt tænke mig, at hr. Castberg rangerer egteskaberne etter den kategori. Og jeg vil se paa den kvinde, som vovede, hvis hun var gift med hr. Castberg, at ville stemme for Mjøsreguleringen, naar han vilde stemme mod den! Engang her i stortinget, jeg husker ikke ved hvilken leilighed - det er umulig at huske alle de ting, som hr. Castberg kommer med - sagde, han, at min mening var middelaldersk. Nu, er jeg kommet saa langt, at min mening ligger 100 aar tilbage. Nei! - er der nogen opfatning, som ligger 100 aar tilbage, saa er det den, som hr. Castberg repræsenterer. Det er den gamle Rousseau-romantiske opfatning om individets ret ligeoverfor staten, som han forfægter. Det er mig, som repræsenterer den moderne opfatning. Derfor har jeg irettelagt tilstrækkelige videnskabelige beviser, og dr. Castberg har øiensynlig ikke studeret dette i saadan udstrækning, at han kan udtale sig med nogensomhelst autoritet om sagen. Hr. Castberg forklarede, hvad staten var. Nu vilde han ikke have noget med staten at gjøre; men naar der er tale om koncessioner, saa skal staten gjøre alt. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa dette nu; der vil maaske blive leilighed til senere at tale om, hvad staten er for noget. Saa spurgte hr. Castberg; om jeg vilde sørge for egteskab til alle de ugifte kvinder, som findes i landet, Intet skulde være mig

kjærere! Hr. Castberg og jeg er desværre ikke disponible; men vi kan ved vort arbeide i det offentlige liv gjøre det saa, at de flest mulige at disse kvinder kan komme ind i egteskabets lykkelige havn. I denne henseende er der forskjellige midler, og jeg vil bede hr. Castberg, at han vil legge vind paa under sit arbeide paa lovgivningens omraade i dette land at stille det saa, at det organ, som heder familien, mest mulig opretholdes, saa de flest mulige kvinder kan komme ind i den rolige og lykkelige havn, som heder egteskabet. Det er derpaa, det kommer an. Jeg maa atter henvise til Roosevelt. Der var, som jeg nævnte tidligere, en hel del kvinder, som ikke vilde have barn i egteskabet og heller ikke udenfor egteskabet. I den anledning var det, han fremholdt det, som jeg citerede her sted. Jeg har seet i et fransk blad, at kvindernes internationale raad «Le conseil international des Femmes» - formodentlig det samme raad, hvori der ogsaa er medlemmer her fra vort land - i Amerika henvendte sig til Roosevelt og bad ham sørge for, at der blev istandbragt en lov om obligatorisk egteskab for de mange ungarle, som gaar omkring og driver i Amerika; der var hundre tusender af kvinder i Amerika, anførtes der, som gjerne ville gifte sig med dem! En saadan foranstaltning henstiller jeg til hr. Castbergs overveielse. Jeg ser ogsaa, at der andensteds fra er fremkommet forslag om en medgiftskasse, hvori f. eks. staten skulde indskyde et vist beløb for hvert pigebarn, som blev født til verden. Ligesom man vil have en folkeforsikring, skulde man altsaa ogsaa have en egteskabsforsikring. Naar pigebarnet saa er kommet til skjels aar og alder, saa hun kan gifte sig, skulde beløbet udbetales. Siden hr. Castberg angriber mig med dette om egteskabet, har jeg villet give ham disse tanker til overveielse. Der er talt om forholdene paa Ny-Zeeland. Men Charles Dilkes' autoritet kan jeg ikke anerkjende. Og han er heller ikke anerkjendt for tiden andensteds som en fremragende autoritet paa dette omraade; jeg skal ikke tale mere om dette punkt.

Saa var der tale om kvindernes indflydelse, og - som sagt - man har bebreidet mig at jeg har pegt paa den store indflydelse, kvinden har i det offentlige liv. Og der er hævdet, at man derfor maa give dem stemmeret - for at modarbeide den slemme indflydelse, som hun havde bag kulisserne. Ja, hvis det var saa, at man ved at give stemmeret til mænd og kvinder kunde opnaa, at disse kvinder og mænd altid handlede aabent og ærlig, og ikke drev nogensomhelst intriger og fandenskab, saa tror jeg næsten, at jeg vilde stemme for stemmeret for kvinder - jeg tror næsten det. Men skal vi nu foruden den indflydelse, som kvinden har bag kulisserne, og som hun trods alt desværre altid vil komme til at beholde, ogsaa give hende statsborgerlig stemmeret, saa vil det ikke blive til at holde ud.

Der er sagt dette, at naar kvinderne faar stemmeret, skal de være med og bygge samfundet, og at kvindernes intelligens. - jeg tror, det var hr. Bryggesaa, som sagde det - at kvindernes intelligens var saa tiltaget i de senere aar her i verden.

150 Nu, det er den jo ikke. Den moderne kvinde er ganske sikkert ikke mere intelligent, end kvinden har været før. En ting kan man sige, og det er, at de er sygeligere end før, at de er daarligere udrustet end før, men mere intelligente er de ikke. Ligesaa lidt som overhovedet mandens intelligens er større i dette øieblik, end den var i oldtiden. Vi kan ikke rose os af meget i saa henseende, Jeg
155 har ofte gjort den erfaring, at naar jeg læser en gammel bog - og det vil jeg ogsaa anbefale hr. Castberg af og til at gjøre - saa viser det sig, at om jeg tror at have fundet noget nyt, saa er der andre, som har tænkt det samme hundreder af aar tilbage. Vi er ikke saa meget intelligentere idag, end man var i gamle dage. Intelligensen er overhovedet ikke udviklet saaledes i og for sig, at det kan
160 paavises. Og den kan overhovedet for kvindernes vedkommende ikke udvikles sterkere, medmindre man vil lade kvinden ophøre at være kvinde, og det vil dog vel ingen tilstræbe.

Naar det siges dette, at vi skal udvide hendes indflydelse, saa maa jeg citere den
165 gamle romer Marcus Porcius Cato den vise, som 195 aar før Kristi fødsel holdt et glimrende foredrag mod kvinderne, hvori han blandt andet sagde følgende: «Vi romere hersker over hele verden, men over os hersker vore hustruer!» Det er det faktiske forhold, og saa skulde vi udvide deres indflydelse ved overhovedet at give fra os det lille, vi har igjen! Nei - hold paa det, saa længe det varer. Jeg
170 stiller Dem for øie, mine herrer, hvad der skal ske idag. Jeg antager, at det gaar mig, som det gik Marcus Porcius Cato. Det forslag, han bekjæmpede, var fremsat af to folketribuner, som vilde, at kvinderne skulde faa bære paa sig saa meget guld de vilde, faa lov til at bære brogede klæder, kjøre med tospand eller firspand o.s.v. Det modsatte Marcus Porcius Cato sig. Han tabte naturligvis,
175 reiste sin vei og erobrede halve Spanien. Jeg antager, at noget lignende vil ske her i dag. Det vil ikke afholde mig fra at fremholde for herrerne, at hvis De idag giver kvinderne statsborgerlig stemmeret, da gaar De over Rubicon - ikke for at vinde, men for at tabe et rige!

180

Kilde

Stortingstidende 1906-07, s. 3539-3542.

Emner

Debatt, Kvinner, Kvinnesak, Ligestilling, Stemmerett

185 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/kvindens-natur>

190

195

200

205

210

215

220